

חג סימני השאלה

ר חילולים יצעדו. אולי יקללו בליבם לא את שר-התיירות שעמד על קיום הר מצעד, בניגוד לדעת שר-הביטחון והרמטכ"ל. אבל הם יצעדו יפה. **החצוצרות יריעו. הדגלים יתנופפו. המטופים יזנקו.** כך תחגוג ישראל את יום הולדתה ה-25. חגיגה עלובה למדי. כי בהחליטה לבזבז עשרות מיליוני ל"ר על הפגנת-סרק זו של עוצמה צבאית שאינה זקוקה להפגנה, אמרה ממשלת ישראל דבר פשוט: **אין לנו שום דרך אחרת לבטא את מהות המדינה.**

כל הגאון הלאומי, כל מייבץ המוחות של השילטון, אינו מסוגל להמציא דבר אחר שירומם את הלב, יפעים את הנפש ביום-החג.

ב עצם הביטחון הזה יש משהו סמלי. אין הוא מיקרי. מי שהגה את רעיון שנת הכ"ה, חלם על סידרת אירועים נהדרים, שלל של מיבצעים שיפגינו את הישגי המדינה בכל השטחים.

הוא חשב כי במשך השנה כולה יקרו דברים מאורגנים וספונטאניים, שיבטאו את חדות-היצירה של המדינה, את שימחת חיינו בה, את תודתנו על הזכות שנפלה בחלקנו להקים את המדינה ולחיות בה. **שום דבר מכל זה לא קרה.**

לא היה אף אירוע אחד שרומם את ליבנו. כל מה שאורגן, בקושי ובזיעת אפיהם של פקידים משועממים, לא היה אלא ביטוי לשיגרתיות של חיינו, לאפ"ר רוויות הבירוקרטיה השולטת במדינה. חגים מפוברקים, אירועים מפוברקים. איננו מצטער על כך. אני חושב שזה טוב.

כי זאת האמת. הקמת המדינה היתה מהפכה. מהפכה זו כבר שייכת להיסטוריה. אין בה עוד כדי להטעיר את דמיונם של הצעירים של נולדו אחריה.

ואילו המאבק על רמות המדינה שייך לעתיד. הוא רק התחיל. עוד לא הושג בה ניצחון שיצדיק את פרצות של שימחה רוטטת.

ע שרים וחמש שנים הם כשליש מחייו של אדם ממוצע בישראל. תקור טה שאינה ארוכה ביותר אפילו בחייו של הפרט. **בחיי מדינה, עשרים וחמש שנים נים אינן אלא שבוע בחייו של אדם.**

היכן היתה ארצות-הברית של אמריקה ביום השנה ה-25 להקמתה? זה היה בראשית המאה ה-19, והמדינה היתה בחיי תוליה. היום, בהתקרבה ליום השנה ה-200, עדיין לא פתרה את בעיות-היסוד של קיומה.

היכן היה הקיבוץ היהודי בארץ בימי הביניים השני, ביום-השנה ה-25 לשיבת ציון? אז לא עבר עדיין את המשבר הראשון. עזרא ונחמיה עדיין לא הגיעו. היכן היתה מדינת-הצלבים ביום השנה ה-25 לכיבוש ירושלים? היא היתה עדיין שיכורת-ניצחון, ולא חלמה עוד על ה"ר בעיות הגורליות שהעמידו בספק את עצם קיומה.

היכן אנחנו ביום השנה ה-25 להקמת ישראל?

ה צלחנו לחקים את המדינה, לקיימה ולבצרה. הבטחנו את חקרינו, בסלאנג של מינו, "הביטחון השוטף". **הזכחנו שמדינתנו אינה אפיון דה חולפת של שנה-שנתיים, של עשר או עשרים שנה.** את זאת — ותו לא. זה הרבה, הרבה מאוד. אבל זה גם מעט מאוד. **כי מילכד בעיית הביטחון השוי**

ט, לא פתרנו אף בעייה מברעת אחת של קיומנו הממלכתי והלאומי.

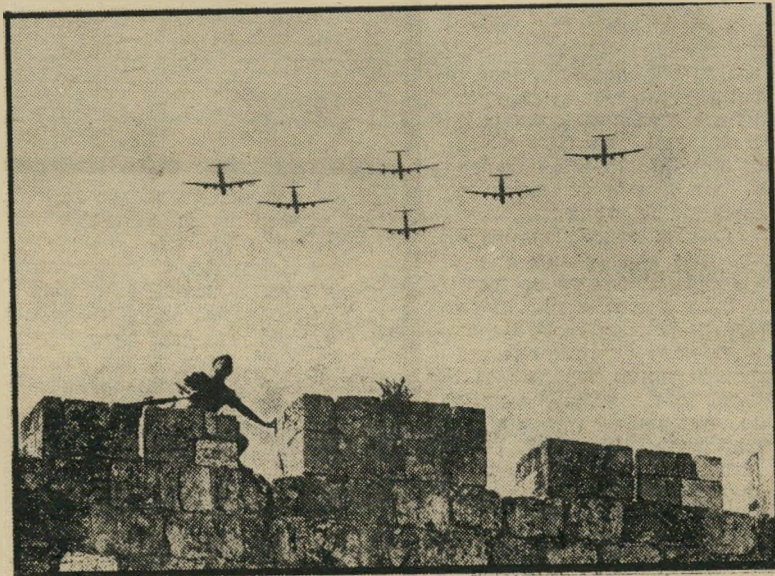
אם בכלל ניתן להגדיר את הנקודה, בזמן ובהתפתחות, שבה אנו עומדים ב"רגע זה, יש להגדירה כך: **ביום השנה ה-25 לקיומה, מתחילה מדינת ישראל להבחין בבעיות שיכריעו את גוללה בדורות הקרובים.** חגנו זה הוא חג סימני-השאלה.

ימני-שאלה: האם המילחמה היא שלב זמני בחיי המדינה, או תכונה מתמדת, הטבועה בה מכוח נסיבות ל"ר דתה? התעלמות אבותינו מעצם קיומו של עם ערבי בפלסטין דאו (התעלמות שהיתה מחוייבת המציאות או שניתן היה להימנע

חופשי בארצנו, או מדינה קולוניאלית, עם כל ההשלכות המוסריות, התרבותיות, החברתיות, הכלכליות והביטחוניות הכרויות בכך בהכרח? **זוהי אפי-הדרך. הדרך שנבחר בה תקבע את מהותנו לדורותי רות.**

ימני-שאלה: האם נהיה אומה אחת, או פדרציה של עממים עדתיים? **פעם שרנו: "עם אחד היינו, עם אחד נהיה!" זאת היתה קברי-עה. כיום זוהי שאלה.**

לא ברור אם א"פעם היינו "עם אחד" במשך תקופה ממושכת. אבל ברור לגמרי שקיימת כיום אפשרות שלא נהיה עם אחד בדורות הבאים. במדינה זו התקבצו עולים מכל ארצות

העולם. ההנחה התמימה היתה שבכור-החיתוך של החיים המשותפים יהפוך כל החומר הגלמי הזה למתכת אחת. "בתהליך אוטומטי".

כיום אנחנו כבר יודעים שאין זה כך. מחיצות גזעניות מפרידות בין העדות, על פי מובחנים של מוצא ביולוגי וצבעי-עור.

מחיצות אלה אינן תופעות זמניות. ההולכות ונעלמות: אלא להיפך, הן הולכות וגבוהות ומתעבות בדור השני והשלישי. מול הגזענות של המקפחים מתייצבת הגזענות של המקפוחים. **אין פיתרון אוטומטי לבעייה נ"ר ראה זו. הזמן לא יעשה את שלו. אנחנו צריכים לעשות.**

ימני-שאלה: האם תהיה זאת מדינה דתית או הומאנית?

הניגוד איננו בין "דתי" ו"חילוני". הניגוד הוא בין דתי והומאני, בין מדינה שתכפה על תושביה השקפות ואמונות ומעשים ומחללים שנקבעו על פי צו עליון שאינו ניתן לשינוי, או שתבטא את הרצון החופשי של האדם לעצב לעצמו את חוקיו ודרכי-חיייו.

האם באנו הנח מפני ש,אלוהים רצה זאת? או מפני שאנחנו רצינו בכך? האם אנחנו חיים כאן כדי למלא יעוד שהוא מחוץ לנו ומלתייתנוי בנו, או כדי למלא שליחות שאנחנו מפיידים אותה על עצמנו?

ימני-שאלה: האם נקים כאן חברה חופשית, דמוקרטית, שבה הריבון הוא האזרח — או מדינה שהאזרח בה

הוא עבד לשילטון ריבוני? **האם נבסס את חיינו על חוקים וחוקה שיחייבו קודם כל את הי-שילטון עצמו — או שמנגנון אנונימי ורודני יטיד עלינו חוקים בראות עיניו ודפו צרכיו?**

האם נקים כאן תרבות, שלא תהיה רק טכנולוגיה חסרת-נשמה, או תרבות הומאנית — יובל ישראלי ייחודי שישתפך לנהר הגדול והגואה של תרבות כלל-אנושית?

האם נקים כאן חברה חדשה, הי שואפת לצדק סוציאלי ולשוויון כל הייחוד — או שנשקע בכביצה הישנה של ניצול וספסרות והתי-נשאות של יחידים?

כ, חג של סימני-השאלה.

לא, אין בכך סתירה. **סימני-שאלה אינם דבר שדלוי. הם סימנים חיוביים — סימנים הי מעידים על המשך החיים, המשך השרשרת הניצחית של אתגר וני-תשובה ואתגר חדש. טוב שיש סי-מני-שאלה.**

יתכן שהמייסדים רוצים לברוח מסימני-השאלה. היה נדמה להם שעם הקמת המדינה עצמה הם סילקו אחת ולתמיד את סימני-השאלה שריחף על חיהם. המדי-נה עצמה, כך חשבו, היא סימני-קריאה, תשובה לכל.

אין זה כך. סימני-קריאה הוא אות להתנוונות. מי שיש לו התשובה לכל, חדל לחיות.

עם הקמת המדינה עלינו עק רכפ. זרק בעומדנו בפנינו, אנו מבחינים ברכפים הכאים שעלינו להניע אליהם. ולפני כן עייה חדי-שה, יש וירדה אל גיא.

ה מדינה היא כלי. כלי חשוב מאין כמוהו.

היא מכשיר להבטחת ביטחוננו הקולקטיבי, מכשיר לסלילת הדרך להתפתחותנו הלאומית.

כאשר אין ללי-קיבול, אין לאן לשפוך את התוכן. בלא בקבוק, לתוך מה יישפך היין?

אולם כלי-הקיבול עצמו אינו תוכן, כשם שהבקבוק אינו יין. תשובותינו לשאלות הגדולות של חיינו — בהן תלוי התוכן שניצק לתוך הכלי הזה. הן יקבעו איזו מדינה תהיה לנו, מה יהיה טיב האומה והי חברה שיתחוו בה.

הן גם יקבעו אם מדינתנו זו תהיה אפיוזדה היסטורית — כמו מדינת החש"ר מונאים או מדינת הצלבנים — או עובדתי קבע היסטורית, השתולה על פלגי מים חיים.

ה מדינה היא בראשית דרכה. עשרים וחמש שנותיה הראשונות היו אך כצעד אחד בדרך שתוכל להיות בת אלף מיליון — אם לא נסטה ממנו וניפול לתוך התהום.

בשני צדי הדרך ניצבים התמרורים, ועליהם סימני-השאלה. **אל נפחד מהם. נאמץ את ליבנו להמשיך בדרך.**

המהפכה הראשונה — המהפכה של הקמת המדינה — כבר נמצאת הרחק מאחורינו.

למנינו המהפכה השניה — המהפכה של עיצוב דמות המדינה, כדי שתתאים לי-אידאלים אשר בלבנו, כדי שתיתן טעם ומיסגרת לחיינו, כדי שתעניק לנו את שימחת-החיים ואת חדות-היצירה.

המביעדר הצבאי אינו חשוב. הי מביעדר זה חשוב יותר מכל.